

Toetsingsdocument

Brancheverduurzamingsplan

Thuiswinkel.org

Wetenschappelijke toetsingscommissie KIDV

3 juni 2015

Ter introductie

In de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 hebben het bedrijfsleven, de Vereniging Nederlandse Gemeenten en de Rijksoverheid afgesproken om brancheverduurzamingsplannen voor verpakkingen op te stellen met daarin de hoogst haalbare doelen voor 2018 (en dat zij dit in 2018 ook doen voor 2022).

Met de uitvoering van deze afspraak introduceert Nederland een novum in Europa: het is voor het eerst dat er stelselmatig en branche-breed afspraken worden gemaakt over het verduurzamen van de productverpakkingsketen. Dit geeft onder andere een impuls aan de circulaire economie voor verpakken. Naast de doelen die in de raamovereenkomst zijn gesteld voor het percentage hergebruik van verpakkingsmateriaal, worden er nu ook afspraken gemaakt voor duurzamer verpakken. De plannen liggen in het verlengde van de Europese verplichting inzake de essentiële eisen voor verpakkingen.

Bij het opstellen van de brancheverduurzamingsplannen is gekozen voor een methodiek waarbij hoogst haalbare doelen door de branches worden opgesteld naar aanleiding van de verduurzamingsprestaties van de koplopers in die branches. Hierdoor krijgt de verduurzaming van branches een impuls. Bij de vertaling van de hoogst haalbare doelen naar middenmoters en achterblijvers, worden deze bedrijven niet met naam genoemd. Dit mede omdat er binnen een branche sprake kan zijn van concurrentiegevoelige gegevens die niet zomaar kunnen worden gedeeld door de branches en hun leden/bedrijven.

Een onafhankelijke commissie, bestaande uit vier wetenschappers van vier verschillende universiteiten, toetst onder regie van het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken (KIDV) de hoogst haalbare doelen. De Raad van Advies van het KIDV geeft haar advies hierover aan het bestuur van het KIDV. Hierna stuurt het KIDV-bestuur de brancheverduurzamingsplannen met de hoogst haalbare doelen en het toetsingsdocument van de toetsingscommissie met haar eigen advies aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu (IenM), die de hoogst haalbare doelen vervolgens vaststelt. Het ministerie is bevoegd om de plannen en/of hoogst haalbare doelen om te zetten in beleid c.q. regelgeving.

De rol van de toetsingscommissie is om de brancheverduurzamingsplannen te toetsen op kwantitatieve en kwalitatieve onderbouwing van de geformuleerde hoogst haalbare doelen. De toetsingscommissie kan hierbij slechts aangeven of het plan ambitieus en realistisch is op basis van haar kennis en ervaring. De toetsingscommissie kan branches in het toetsingsproces wel stimuleren om de lat zo hoog mogelijk te leggen en te zorgen voor een goede onderbouwing van de hoogst haalbare doelen, maar kan daarbij niets afdwingen.

De toetsingscommissie heeft geadviseerd om daadwerkelijk de hele branche te binden aan de brancheverduurzamingsplannen en de hoogst haalbare doelen. De komende tijd zal bekeken worden door het ministerie in hoeverre dit wenselijk en mogelijk is.

Het antwoord op de vraag of er vanuit de brancheverduurzamingsplannen en de hoogst haalbare doelen strijd is met bijvoorbeeld mededingingsregels en/of Europese regelgeving, valt niet onder de competentie van de toetsingscommissie, maar onder het ministerie van IenM.

Toetsing door de toetsingscommissie

De toetsingscommissie bestaande uit:

- Prof. dr. Jacqueline Cramer, hoogleraar Duurzaam Innoveren, Universiteit Utrecht,
- Prof. dr. ir. Roland ten Klooster, Leerstoel Packaging Design and Management aan de Universiteit Twente en ontwerper/adviseur bij Plato product consultants,
- Dr. Ulphard Thoden van Velzen, WUR, DLO onderzoeker aan Wageningen UR Food & Biobased Research,
- Dr. ir. Renee Wever, assistent professor design engineering, TU Delft,

heeft met ondersteuning van verpakkingskundigen:

- Johan Glaser, directeur Packz B.V.,
- Siem Haffmans, managing partner bij Partners for Innovation,
- Maarten van Hest, eigenaar en consultant bij Van Hest Packaging Concept,
- Dick de Koning, directeur Packz B.V.

het brancheverduurzamingsplan van het Thuiswinkel.org getoetst op 17 maart 2015. De toetsingscommissie concludeert dat het brancheverduurzamingsplan van Thuiswinkel.org ambitieus en realistisch is, op basis van kennis en ervaring van de toetsingscommissie, en dat de aanbevelingen van de toetsingscommissie naar aanleiding van de toetsing zijn overgenomen in het aangepaste brancheverduurzamingsplan.

1. Overwegingen van de toetsingscommissie bij het bestuderen van het brancheverduurzamingsplan van het Thuiswinkel.org en de hoogst haalbare doelen

De thuiswinkel branche is een jonge branche met steeds grotere impact¹, die veel spelers in de markt kent² en waarvan de kleine spelers snel rouleren. De branche vertegenwoordigt 75% van alle online omzet (producten en diensten). 80% van deze omzet wordt gemaakt door de 100 grootste webwinkels. De top 10 bedrijven vertegenwoordigt ongeveer 50% van de markt en heeft daarmee een grote impact op het verduurzamen van verpakkingen.

De branche heeft zich in haar plan gericht op datgene waar invloed op uitgeoefend kan worden door de bedrijven, te weten de verzendmaterialen die ingezet worden tussen het fulfilment-centre en de consument. De grootste materiaalstromen in deze branche zijn papier/karton en kunststof.

Op basis van cijfers van het afvalfonds is e-commerce verantwoordelijk voor 0,63% van de totale verpakkingsafvalstroom. Dit is mogelijk niet volledig omdat niet alle e-commerce bedrijven hierin zijn meegenomen. Dit vertaalt zich in 11,9 kton verpakkingsafval (Afvalfonds, 2014). De twee hoofdstromen bestaan uit 9 kton papier en 2 kton kunststof.

De verpakking die wordt toegevoegd om het product naar de consument te verzenden heeft een beschermende functie en wordt tevens vaak ingezet als retour verpakking (70%). De complexiteit voor deze branche is vooral de diversiteit aan formaten en kwetsbaarheid van de producten die verzonden worden.

Het grootste deel van de verzendmaterialen komt bij de consument terecht. Via de huidige papier en plastic inzamelingskanalen worden de meeste van deze materialen gerecycled.

Een deel van de Thuiswinkel.org leden maakt gebruik van gerecycled karton bij de productie van verzendmaterialen. Gerecycled kunststof in de verzendmaterialen wordt nu vrijwel niet toegepast.

De branche wil het aandeel FSC papier en gerecycled papier en karton verhogen en achterblijvers meenemen met het hoogst haalbare doel van de inzet van 100% FSC materiaal en/of gerecycled materiaal bij kartonnen dozen en papieren opvulmateriaal. Voor het gebruikte kunststof stelt de branche een hoogst haalbaar doel van de inzet van 10% biobased en/of gerecycled kunststof (daar waar dit nu slechts door één koploper wordt gerealiseerd) en een hoogst haalbaar doel t.a.v. de verdunding van de gebruikte folies van tussen de 14% en 29% afhankelijk van de toepassingen (type product dat verpakt wordt).

¹ De online bestedingen in producten beslaan op dit moment ongeveer 6% van de totale detailhandelsomzet en is strekt groeiend. Het thuiswinkelkanaal was in 2014 verantwoordelijk voor 127 miljoen online aankopen. Van alle aankopen bestaat 80% uit producten en 20% uit diensten (Thuiswinkel Markt Monitor, 2014).

² De sector bestaat uit ongeveer 40.000 webwinkels. Het grootste gedeelte van de totale omzet gemaakt door een paar grote spelers in de markt. De top 10 van deze e-commercebedrijven vertegenwoordigen naar schatting 50% van de e-commerceomzet (Twinkle Top100). Deze partijen hebben dan ook de grootste impact op de markt.

Aanbevelingen van de toetsingscommissie overgenomen door Thuiswinkel

Na de toetsingszitting op 17 maart 2015 heeft Thuiswinkel.org in het aangepaste plan (versie 13 mei 2015) de volgende aanbevelingen van de toetsingscommissie overgenomen:

Visie – Formuleer (behalve de hoogst haalbare doelen 2018) ook een verdere toekomstambitie, bijvoorbeeld voor 2030, in positieve vorm. Dit kan bijvoorbeeld het streven naar een circulaire economie zijn, door meer recycled materiaal in te zetten. Die ambitie helpt de branche keuzes te maken, te onderbouwen en geeft het plan en de branche richting. De aanbeveling is ook om de volgende drie thema's mee te nemen die van invloed zijn en waar de branche op in zal moeten spelen: trends, ketenpartners onderzoeksthema's.

Trends –Neem in het plan de trends ten aanzien van de volgende punten mee:

1. de invloed van afhaalpunten (integratie on- en offline aflevering);
2. de toename van retourzendingen;
3. de ontwikkeling van speciale verpakking voor e-commerce;
4. de ontwikkeling van biobased opvulmaterialen;
5. de ontwikkelingen in het bestellen van kleine voorraden verpakkingen.

Ketenpartners – Betrek de volgende ketenpartners bij de activiteiten in het plan: de vervoerders en de kartonleveranciers/verpakkingsindustrie. Laat zien dat de branche voorbereid is op de toekomst.

Onderzoek – Zet in op de volgende extra onderzoeksthema's (behalve loze ruimte in verzendverpakkingen):

- onderzoek naar valhoogten en krachten op verpakkingen;
- onderzoek naar duurzame opvulmaterialen;
- een levenscyclus analyse naar wat de beste LDPE folie is qua milieu impact (% biobased en/of recycled plastic).

Qua onderzoeken in het algemeen, maak een duidelijke prioritering, benoem wat de branche zelf kan doen en waar anderen voor nodig zijn.

Hoogst haalbare doelen – leg beter uit waarom deze doelen gekozen zijn en verduidelijk de percentages.

2. Overwegingen van de toetsingscommissie bij de toetsingszitting

In de toetsingszitting heeft Thuiswinkel.org samen met drie leden/bedrijven gereageerd op vragen van de toetsingscommissie en uitgelegd waarom de hoogst haalbare doelen ambitieus en realistisch zijn.

De branche vertegenwoordigt 75% van alle online omzet (producten en diensten). 80% van deze omzet wordt gemaakt door de 100 grootste webwinkels. Voor het brancheplan is draagvlak gecreëerd door middel van bijeenkomsten en workshops met de leden. Een kerngroep heeft aan het plan gewerkt en er wordt aan verpakkingszaken gewerkt in het ShoppingTomorrow programma van thuiswinkel.org.

De meest toegepaste materialen in de branche zijn karton (dozen) en kunststof (folie), dit zijn de twee hoofdstromen in gewicht. De branche heeft zich dan ook vooral op deze materialen gericht bij het formuleren van de hoogst haalbare doelen. De verzendverpakkingen komen uiteindelijk bij de consument terecht. Voor beide materialen zijn goed werkende recyclesystemen in Nederland.

In de zitting werd verduidelijkt dat de branche behalve hoogst haalbare doelen heeft opgesteld die commerciële voordelen opleveren (materiaal reductie, bevorderen transport efficiëntie door reductie van loze ruimtes), ook hoogst haalbare doelen heeft opgesteld waarbij dat minder evident is (duurzame sourcing van grondstoffen: FSC papier en inzet van recycled en/of biobased plastics, en het betrekken van de consument bij verduurzaming).

In de overgang naar de inzet van 100% FSC gecertificeerd papier en karton heeft de branche toegelicht, op verzoek van de toetsingscommissie of dit sneller zou kunnen, dat daar tijd tot 2018 voor nodig is bij enkele grote partijen wegens termijncontracten en bij kleine leden door de hogere kosten die het meebrengt. De branche laat duidelijk zien dat ze de kleine 'zolderkamer' e-commerce ondernemingen wil betrekken.

Bij het hoogst haalbaar doel omtrent de inzet van duurzame alternatieven voor 'virgin-fossil' gebaseerd plastic folies laat de branche zien dat er tot nu toe nog geen stappen zijn ondernomen. Daarom zal dit stap voor stap gaan waarbij het hoogst haalbare doel van 10% duurzaam folie de eerste stap is maar er tegelijkertijd verder onderzoek noodzakelijk is.

Voor wat de samenwerking met ketenpartners betreft geeft de branche aan nu in 2015 te starten met een ketenproject met de Nederlandse kartonindustrie om verduurzamingslagen te maken op het gebied van verzendozen.

3. Aanbevelingen en onderbouwing van de toetsingscommissie

De toetsingscommissie concludeert dat het brancheverduurzamingsplan van Thuiswinkel.org ambitieus en realistisch is, op basis van kennis en ervaring van de toetsingscommissie, en dat de aanbevelingen van de toetsingscommissie naar aanleiding van de toetsing zijn overgenomen in het aangepaste brancheverduurzamingsplan.

De brancheorganisatie thuiswinkel.org heeft de volgende hoogst haalbare doelen voor 2018 geformuleerd:

In 2018 voldoet 80% van al het verzendmateriaal wat op de markt wordt gebracht (dit is waar de branche invloed op heeft) aan de volgende doelstellingen:

Papier:

Gebruik van 100% FSC materiaal en/of recycled materiaal (*nu 0% bij achterblijvers en 10% tot 90% bij middenmoters*):

- FSC 100% label; of FSC Mix label; of FSC recycled label of combinatie van FSC en recycled materiaal.

Plastic:

Gebruik van maximaal 90% virgin LDPE:

- Gebruik van 10% recycled plastic (mengsel van 10% recycled plastic met 90% LDPE); of gebruik van 10% biobased plastic (mengsel van 10% biobased plastic met 90% LDPE); of combinatie van recycled plastic en biobased plastic (*dit is nu 0% recycled en/of biobased plastic*).

70% van het plastic verzendmateriaal wordt in dikte gereduceerd:

- Toepassing van 60 mu waar mogelijk of toepassing van 50 mu waar mogelijk (*dit is nu 70 mu*).

Opvulmateriaal

Papier: gebruik van 100% FSC materiaal en/of recycled materiaal:

- FSC 100% label; of FSC Mix label; of FSC recycled label of combinatie van FSC en recycled materiaal.

Consumenten educatie

Consumenten informeren over de wijze waarop de verpakkingen moeten worden gescheiden (*dit wordt nu niet gedaan door achterblijvers en vrijwel niet door middenmoters en door een deel van de koplopers*):

- Informatie op de verpakking; of informatie op de website van de webwinkel; of informatie in de ordercommunicatie van de webwinkel naar de consument.

Verder heeft de branche onderstaande belangrijke doelen in combinatie met onderzoeken opgenomen in haar plan:

Papier

Onderzoek naar reductie van de hoeveelheid loze ruimte in verzendmaterialen in 2015,

- Nulmeting naar de hoeveelheid loze ruimte en vaststellen van doelstelling m.b.t. de reductie van de loze ruimte in 2016.

Opvulmateriaal

Plastic: monitoren van ontwikkeling in duurzaam opvulmateriaal

- Contacten onderhouden met de verpakkingindustrie m.b.t. innovaties op het gebied van verduurzaming door (bijvoorbeeld) inzet van recycled plastic, biobased plastic en/of dunner plastic.

Voor de langere termijn heeft de branche ambities om de aanjager te zijn voor onderzoeken en projecten met als doel duurzame verzendmaterialen toegankelijk te maken voor de toepassing binnen de e-commercesector. Tevens zal de branche organisatie haar huidige rol als informatieverschaffer over duurzaam verpakken versterken, zodat ook achterblijvers duurzaamheid verder kunnen integreren in verzendmaterialen en processen.